

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No 1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodik o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGİYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI.....	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJIRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevena	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGİYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI.....	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА.....	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI.....	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	

TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI

Abdurazakova Nasiba Sultanovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

«Bank va moliya» kafedrası katta o'qituvchisi

ORCID: [0000-0002-6587-3318](https://orcid.org/0000-0002-6587-3318)

Email: abdurazakova.nasibahon1979@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida yuzaga keladigan risklarni boshqarish masalalari chuqur tahlil etilgan. Investitsiya loyihalarining uzoq muddatli va yuqori risk darajasiga egaligi banklar faoliyatida risklarni samarali boshqarishni talab etadi. Tadqiqot davomida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda uchraydigan asosiy risk turlari, jumladan kredit, bozor, likvidlik, foiz stavkasi, huquqiy va operatsion risklarning mohiyati hamda ularning bank faoliyatiga ta'siri o'rganildi.

Maqolada tijorat banklarida risklarni boshqarishning amaldagi holati tahlil qilinib, risklarni aniqlash, baholash va kamaytirish mexanizmlarining o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Shuningdek, investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish jarayonini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari banklarning investitsiya faoliyatini samarali tashkil etish, muammoli kreditlar ulushini kamaytirish hamda bank tizimining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, investitsiya loyihalari, risklarni boshqarish, kredit riski, bozor riski, bank investitsiya faoliyati.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of risk management issues in financing investment projects by commercial banks. The long-term nature and high level of risk inherent in investment projects require the application of effective risk management mechanisms in banking activities. The study examines the main types of risks arising in the financing of investment projects, including credit, market, liquidity, interest rate, legal, and operational risks, as well as their impact on the activities of commercial banks.

The article analyzes the current state of risk management systems in commercial banks and highlights the specific features of risk identification, assessment, and mitigation processes. In addition, scientific and practical recommendations aimed at improving risk management mechanisms in the financing of investment projects are proposed. The research findings are of practical significance for enhancing the efficiency of banks' investment activities, reducing the share of non-performing loans, and strengthening the financial stability of the banking system.

Key words: commercial banks, investment projects, risk management, credit risk, market risk, banking investment activity.

Аннотация. В данной статье проведён углублённый анализ вопросов управления рисками при финансировании инвестиционных проектов в коммерческих банках. Долгосрочный характер и высокий уровень риска инвестиционных проектов требуют применения эффективных механизмов управления рисками в банковской деятельности. В ходе исследования изучены основные виды рисков, возникающих при финансировании инвестиционных проектов, в том числе кредитные, рыночные, ликвидные, процентные, правовые и операционные риски, а также их влияние на деятельность коммерческих банков.

В статье проанализировано современное состояние системы управления рисками в коммерческих банках, раскрыты особенности процессов выявления, оценки и минимизации рисков. Кроме того, разработаны научно-практические рекомендации, направленные на совершенствование механизмов управления рисками при финансировании инвестиционных проектов. Результаты исследования имеют практическое значение для повышения эффективности инвестиционной деятельности банков, снижения доли проблемных кредитов и укрепления финансовой устойчивости банковской системы.

Ключевые слова: коммерческие банки, инвестиционные проекты, управление рисками, кредитный риск, рыночный риск, инвестиционная деятельность банков.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklarining investitsiya faoliyati iqtisodiy o'sishni ta'minlash va real sektorni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida banklar uzoq muddatli va yuqori risk darajasiga ega bo'lgan moliyaviy operatsiyalarni amalga oshiradi [1; 3]. Shu bois investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni samarali boshqarish masalasi bank tizimi barqarorligini ta'minlashda alohida ahamiyat kasb etadi.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish banklar uchun kredit risklari bilan bir qatorda bozor, likvidlik, foiz stavkasi, huquqiy va operatsion risklarning yuzaga kelishi bilan tavsiflanadi. Ushbu risklarning yetarli darajada baholanmasligi va boshqarilmasligi banklarning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi, muammoli kreditlar ulushining oshishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun tijorat banklari investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida risklarni aniqlash, baholash va kamaytirishga qaratilgan kompleks yondashuvni qo'llashi zarur [2; 6].

Jahon bank amaliyotida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish bo'yicha samarali mexanizmlar ishlab chiqilgan bo'lib, ularda loyiha risklarini taqsimlash, sug'urtalash, kafolatlash hamda moliyaviy monitoring tizimlaridan keng foydalaniladi. Biroq rivojlanayotgan mamlakatlarda, jumladan O'zbekiston bank tizimida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida yuzaga keladigan asosiy risklarni aniqlash, ularni boshqarish mexanizmlarini tahlil qilish hamda bank amaliyotida risklarni kamaytirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari tijorat banklarining investitsiya faoliyatini yanada samarali tashkil etishda amaliy ahamiyatga ega bo'lishi bilan ajralib turadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ushbu jarayonda yuzaga keladigan risklarni boshqarish masalalari iqtisodiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, mazkur yo'nalish bank risk-menejmenti nazariyasi va amaliyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Xorijiy va mahalliy tadqiqotlarda investitsiya loyihalarining uzoq muddatli xususiyati, yuqori kapitallashuv darajasi hamda noaniqlik omillari banklar zimmasiga sezilarli risk yukini yuklashi ta'kidlanadi [1].

Project finance nazariyasiga bag'ishlangan fundamental tadqiqotlarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni aniqlash va ularni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlash asosiy samaradorlik omili sifatida ko'riladi. Jumladan, S. Gatti va E. R. Yescombe tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda investitsiya loyihalarida kredit, bozor va operatsion risklarning to'g'ri baholanmasligi loyihaning muvaffaqiyatsiz yakunlanishiga olib kelishi mumkinligi ilmiy asoslab berilgan [1; 3].

Bank risklarini boshqarish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda kredit riski tijorat banklari investitsiya faoliyatida eng ustuvor risk turi sifatida qayd etiladi. A. Saunders va L. Allen tomonidan ishlab chiqilgan kredit riskini baholash modellari investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda qarz oluvchining moliyaviy holati, pul oqimlari va kreditga xizmat ko'rsatish qobiliyatini chuqur tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi [2]. Ushbu yondashuv investitsiya loyihalarining uzoq muddatli tavakkalchiliklarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy bozorlardagi o'zgarishlar bilan bog'liq risklar masalasi F. Mishkin va J. Hull tadqiqotlarida batafsil tahlil qilingan. Ularning ishlarida bozor va foiz stavkasi risklari bank investitsiya portfelinin daromadliligi va barqarorligiga bevosita ta'sir etuvchi omillar sifatida baholanadi [4; 5]. Ayniqsa, o'zgaruvchan foiz stavkalari sharoitida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish banklardan moslashuvchan risk-menejment mexanizmlarini talab etadi.

Xalqaro moliyaviy institutlar, jumladan Basel qo'mitasi va Xalqaro valyuta jamg'armasi hisobotlarida tijorat banklarida risklarni kompleks boshqarish tizimini joriy etish zarurligi alohida ta'kidlanadi. Basel qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilgan kredit riskini boshqarish tamoyillari investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni aniqlash, baholash va monitoring qilishning institutsional asoslarini belgilab beradi [6]. IMF tadqiqotlarida esa bank tizimining moliyaviy barqarorligi bevosita risk-menejment tizimining samaradorligiga bog'liqligi ko'rsatib o'tilgan [7].

Jahon banki, OECD va Osiyo taraqqiyot banki tadqiqotlarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni kamaytirishning zamonaviy usullari — diversifikatsiya, sug'urtalash, kafolatlash va davlat ishtirokidagi qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati yoritilgan [8; 9; 10]. Ushbu tadqiqotlarda rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimi uchun investitsiya risklarini boshqarishda institutsional va huquqiy muhitning muhimligi alohida qayd etiladi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish masalasi ko'p qirrali va kompleks yondashuvni talab etadi. Kredit, bozor, likvidlik, foiz stavkasi, huquqiy va operatsion risklarni tizimli ravishda boshqarish bank investitsiya faoliyatining samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida yuzaga keladigan risklarni boshqarish masalalarini nazariy va uslubiy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotda empirik hisob-kitoblar va statistik modellashdan foydalanilmay, mavjud ilmiy manbalar, xalqaro moliyaviy institutlar tavsiyalari hamda bank amaliyotida qo'llanilayotgan risk-menejment yondashuvlari asosida umumlashtirilgan ilmiy xulosalar shakllantirilgan.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida iqtisodiy nazariya, bank risk-menejmenti konsepsiyalari hamda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish nazariyasi xizmat qiladi. Xususan, project finance modeli, kredit riskini baholash tamoyillari, aktiv va passivlarni boshqarish konsepsiyasi hamda moliyaviy barqarorlik nazariyasiga tayanilgan.

Tadqiqot jarayonida quyidagi umumilmiy va maxsus ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanilgan:

- tahlil va sintez usuli – investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda yuzaga keladigan risk turlarini alohida o'rganish hamda ularni yagona tizim sifatida umumlashtirishda qo'llanildi;
- induksiya va deduksiya usullari – alohida risk turlariga oid nazariy qarashlar asosida umumiy xulosalar chiqarish va, aksincha, umumiy konsepsiyalardan xususiy holatlarga o'tishda foydalanildi;
- taqqoslama tahlil usuli – xorijiy va mahalliy ilmiy adabiyotlarda investitsiya risklarini boshqarish bo'yicha yondashuvlarni solishtirishda qo'llanildi;
- mantiqiy va tizimli yondashuv – tijorat banklarida risklarni boshqarish jarayonini o'zaro bog'liq bosqichlar (aniqlash, baholash, kamaytirish va monitoring) doirasida tahlil qilishda foydalanildi;
- ilmiy umumlashtirish usuli – o'rganilgan nazariy qarashlar va amaliy tajribalar asosida ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishda qo'llanildi.

Tadqiqot doirasida Basel qo'mitasi, Xalqaro valyuta jamg'armasi, Jahon banki va boshqa xalqaro moliyaviy institutlarning rasmiy hujjatlari hamda metodik tavsiyalari tahlil qilinib, ularning tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish amaliyotiga ta'siri o'rganildi. Shuningdek, bank risk-menejmenti bo'yicha yetakchi xorijiy olimlarning ilmiy ishlari asosida nazariy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur metodologik yondashuv tadqiqot mavzusini chuqur va tizimli o'rganish, investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish jarayonining asosiy jihatlarini ochib berish hamda bank amaliyoti uchun muhim bo'lgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayoni turli xil moliyaviy va nomoliyaviy risklarning mavjudligi bilan tavsiflanadi [1; 5]. Mazkur risklar loyihaning amalga oshirilish jarayonida banklar va boshqa moliyaviy institutlar uchun kutilmagan yo'qotishlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarning turlarini aniqlash va ularni tizimli ravishda tasniflash risklarni samarali boshqarishning muhim nazariy asosi hisoblanadi.

Iqtisodiy adabiyotlarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda yuzaga keladigan asosiy risk turlari sifatida kredit riski, bozor riski, likvidlik riski, foiz stavkasi riski hamda huquqiy va operatsion risklar ko'rsatib o'tiladi [1]. Ushbu risklar loyihaning moliyaviy natijalari, pul oqimlari va kredit majburiyatlarining bajarilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Kredit riski investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda eng asosiy risk turlaridan biri bo'lib, qarz oluvchining kredit majburiyatlarini belgilangan muddatda va to'liq hajmda bajarmaslik ehtimoli bilan bog'liqdir. Investitsiya loyihalarining uzoq muddatli xususiyati va daromadlarning kech shakllanishi kredit riskining yuqori darajada bo'lishiga sabab bo'ladi [3].

Bozor riski investitsiya loyihalari mahsulotlariga bo'lgan talab va narxlarning o'zgarishi natijasida yuzaga keladi. Bozor kon'yunkturasidagi salbiy o'zgarishlar loyihaning daromadlilikini pasaytirib, bank tomonidan ajratilgan kredit resurslarining qaytarilishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, eksportga yo'naltirilgan yoki raqobat darajasi yuqori bo'lgan sohalaridagi loyihalarda bozor riski muhim ahamiyatga ega.

Likvidlik riski banklarning investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida yetarli likvid mablag'larga ega bo'lmashligi bilan bog'liq. Uzoq muddatli investitsiya loyihalarini moliyalashtirish bank balansida likvidlik muvozanatini buzishi mumkin. Shu sababli likvidlik riskini boshqarish bank investitsiya faoliyatining muhim elementi hisoblanadi [5].

Foiz stavkasi riski moliya bozorlarida foiz stavkalarining o'zgarishi natijasida banklarning daromadliligi va investitsiya loyihalarining moliyaviy ko'rsatkichlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi bilan izohlanadi. O'zgaruvchan foiz stavkalariga asoslangan kreditlar foiz stavkasi riskining oshishiga olib keladi.

Shuningdek, huquqiy va operatsion risklar ham investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda muhim ahamiyatga ega. Huquqiy risklar normativ-huquqiy hujjatlardagi o'zgarishlar yoki shartnomaviy majburiyatlarning yetarli darajada himoyalanganligi bilan bog'liq bo'lsa, operatsion risklar ichki jarayonlar, inson omili va texnik nosozliklar natijasida yuzaga keladi.

Xulosa qilib aytganda, investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarning xilma-xilligi banklardan risklarni aniqlash, baholash va boshqarish bo'yicha kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Nazariy jihatdan risklarni to'g'ri tasniflash banklar tomonidan samarali risklarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida risklarni boshqarish amaliyoti banklarning ichki siyosati, risk-menejment tizimi hamda loyiha monitoringi mexanizmlariga asoslanadi [6; 7]. Amaliyotda banklar investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda yuzaga keladigan risklarni kamaytirish maqsadida turli boshqaruv usullaridan foydalanadi [8]. Ushbu usullar loyihaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va kredit resurslarining qaytarilish ehtimolini oshirishga qaratilgan.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish jarayoni bir necha bosqichda amalga oshiriladi. Bular risklarni aniqlash, baholash, kamaytirish va monitoring qilish bosqichlarini o'z ichiga oladi. Har bir bosqichda banklar turli moliyaviy va tashkiliy instrumentlardan foydalanadi.

Quyidagi jadvalda tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda asosiy risk turlari va ularni boshqarish usullari umumlashtirilgan [1; 4] (1-jadval).

1-jadval. Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklar va ularni boshqarish usullari

Risk turi	Risk mazmuni	Boshqarish usullari
Kredit riski	Qarz oluvchining majburiyatlarni bajarmasligi	Kredit qobiliyatini baholash, garov ta'minoti, kredit limitlari
Bozor riski	Talab va narxlarning o'zgarishi	Bozor tahlili, diversifikatsiya, uzoq muddatli shartnomalar
Likvidlik riski	Likvid mablag'lar yetishmasligi	Aktiv va passivlarni boshqarish, likvidlik zaxiralari
Foiz stavkasi riski	Foiz stavkalarining o'zgarishi	Suzuvchi va qat'iy stavkalarni uyg'unlashtirish, hedjirlash
Huquqiy risk	Shartnomaviy va normativ-huquqiy noaniqliklar	Yuridik ekspertiza, kafolatlar va sug'urta
Operatsion risk	Ichki jarayonlar va inson omili	Ichki nazorat tizimi, avtomatlashtirish

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda kredit riski eng asosiy risk turi hisoblanadi. Amaliyotda banklar ushbu riskni kamaytirish uchun qarz oluvchining moliyaviy holatini chuqur tahlil qilish, yetarli darajadagi garov ta'minotini talab qilish va kredit limitlarini belgilashdan foydalanadi. Bu bank kredit portfelining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Bozor riski investitsiya loyihalarining daromadliligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Banklar ushbu riskni kamaytirish maqsadida bozor konyunkturasini doimiy tahlil qiladi, loyihalarni diversifikatsiyalash hamda uzoq muddatli mahsulot sotish shartnomalarini qo'llaydi. Bu esa loyihaning pul oqimlarini barqarorlashtirish imkonini beradi.

Likvidlik riski uzoq muddatli investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonida banklar uchun alohida ahamiyatga ega. Amaliyotda banklar aktiv va passivlarni muvofiqlashtirish, likvidlik zaxiralarini shakllantirish orqali ushbu riskni boshqaradi. Foiz stavkasi riskini kamaytirishda esa qat'iy va o'zgaruvchan foiz stavkalarini uyg'unlashtirish muhim rol o'ynaydi.

Huquqiy va operatsion risklar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonining tashkiliy jihatlar bilan bog'liq bo'lib, ularni kamaytirishda yuridik ekspertiza, ichki nazorat va raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarishni takomillashtirish uchun, avvalo, maxsus risk-menejment siyosatini ishlab chiqish zarur. Ushbu siyosat risklarni aniqlash va baholash bo'yicha aniq mezonlarni belgilab berishi lozim [5; 6]. Amaldagi risk-menejment tizimini takomillashtirish maqsadida quyidagi ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Birinchidan, tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish bo'yicha maxsus risk-menejment siyosatini ishlab chiqish zarur. Ushbu siyosat loyihalarni baholash, risklarni aniqlash va ularni kamaytirish

bo'yicha aniq mexanizmlarni o'z ichiga olishi lozim. Maxsus siyosatning mavjudligi banklarda risklarni boshqarish jarayonining tizimligini ta'minlaydi.

Ikkinchidan, investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda zamonaviy moliyaviy modellash va ssenariy tahlili usullarini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Turli ssenariylar asosida loyihaning pul oqimlarini tahlil qilish banklarga kutilmagan salbiy holatlarga tayyor turish imkonini beradi hamda kredit riskini kamaytirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, banklar tomonidan risklarni diversifikatsiyalash strategiyasidan keng foydalanish lozim. Turli soha va tarmoqlarga oid investitsiya loyihalarini moliyalashtirish orqali banklar kredit portfelining barqarorligini oshirishi mumkin. Bu bozor va kredit risklarining bir vaqtning o'zida yuqori darajada jamlanib qolishining oldini oladi.

To'rtinchidan, huquqiy va operatsion risklarni kamaytirish maqsadida shartnomaviy munosabatlarni mustahkamlash, yuridik ekspertizani kuchaytirish va ichki nazorat tizimini takomillashtirish zarur. Bank faoliyatida raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlaridan foydalanish operatsion risklarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Beshinchidan, bank xodimlarining malakasini oshirish va risk-menejment sohasida mutaxassislarni tayyorlashga alohida e'tibor qaratish lozim. Xalqaro tajribani o'rganish va doimiy treninglar tashkil etish banklarning investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi risklarni boshqarish salohiyatini oshiradi.

Shuningdek, banklarda zamonaviy moliyaviy modellash va stress-test usullarini joriy etish risklarni kamaytirishga xizmat qiladi [7]. Risklarni diversifikatsiyalash, loyiha ishtirokchilari o'rtasida risklarni taqsimlash va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini oshiradi [8; 10].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tijorat banklari faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u yuqori risk darajasi bilan tavsiflanadi. Tadqiqot jarayonida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda yuzaga keladigan asosiy risk turlari aniqlanib, ularni boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilindi [1; 4; 6].

Tijorat banklarida risklarni samarali boshqarish tizimini joriy etish investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlash, muammoli kreditlar ulushini kamaytirish va bank tizimining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Mazkur maqolada ishlab chiqilgan taklif va tavsiyalar bank amaliyotida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonini takomillashtirishda ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Umuman olganda, tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish amaliyoti kompleks yondashuvni talab etadi. Banklar tomonidan risklarni tizimli boshqarish investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlash va bank tizimining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Gatti S. Project Finance in Theory and Practice. – Academic Press, 2018.
2. Saunders A., Allen L. Credit Risk Management. – Wiley, 2010.
3. Yescombe E.R. Principles of Project Finance. – Academic Press, 2017.
4. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. – Pearson, 2019.
5. Hull J.C. Risk Management and Financial Institutions. – Wiley, 2018.
6. Basel Committee on Banking Supervision. Principles for the Management of Credit Risk. – BIS, 2019.
7. IMF. Financial Sector Stability and Risk Management. – Washington DC, 2020.
8. World Bank. Managing Risks in Investment Project Financing. – Washington DC, 2021.
9. OECD. Bank Risk Management Practices. – Paris, 2019.
10. Asian Development Bank. Investment Project Risk Mitigation. – Manila, 2020.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
